

ความรู้และเจตคติต่อการสาธารณสุขมูลฐานของ
เจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่

นายสมพงศ์ เพ็ชรบริสุทธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-739-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017516.

112303129

KNOWLEDGE AND ATTITUDES TOWARD PRIMARY HEALTH CARE
AMONG THE NEWLY GRADUATED JUNIOR HEALTH WORKER

Mr. SOMPHONG PETBORISUIT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science.

Department of preventive and social Medicine

Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-739-6

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

สมพงศ์ เพ็ชรบริสุทธิ์ : ความรู้และเจตคติต่อการสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่ (KNOWLEDGE AND ATTITUDES TOWARD PRIMARY HEALTH CARE AMONG THE NEWLY GRADUATED JUNIOR HEALTH WORKER) อ.ที่ปรึกษา : รศ.นพ.ภิรมย์ กมลรัตนกุล อ.ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.นพ.บตี ธนะมัน, 126 หน้า. ISBN 974-578-739-6

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เจ้าพนักงานสาธารณสุขยังขาดความรู้และเจตคติที่ดีต่อการสาธารณสุขมูลฐาน ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรทางด้านสาธารณสุข จึงต้องการที่จะศึกษาในเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้และเจตคติต่อการสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่ จากวิทยาลัยการสาธารณสุขภาคทั้ง 4 แห่ง จำนวน 343 คน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษา จากวิทยาลัยการสาธารณสุขภาคเหนือมากที่สุด (29.2%) ส่วนมากอายุอยู่ระหว่าง 19-21 ปี นับถือศาสนาพุทธ (95.6%) ส่วนระดับการศึกษาของบิดามารดานั้น ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 51.0, 56.6 ตามลำดับ บิดามารดามักประกอบอาชีพทำนา/ทำสวน ร้อยละ 40.2, 41.4 ตามลำดับ การอบรมทรัพย์สินของครอบครัวส่วนมาก (40.5%) ในระดับพอใช้ และเหลือเก็บบ้าง ภูมิฐานะของครอบครัวส่วนใหญ่ (67.9%) อยู่นอกเขตสุขาภิบาล และนอกเขตเทศบาล จากการประเมินความรู้และเจตคติต่อการสาธารณสุขมูลฐาน ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลางในการทดสอบความสัมพันธ์ของความรู้และเจตคติต่อการสาธารณสุขมูลฐานที่ระดับ .05 พบว่า ความรู้และเจตคติต่อการสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่จากวิทยาลัยการสาธารณสุขภาค 3 แห่ง คือ วิทยาลัยการสาธารณสุข ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ มีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .40, .48$ และ $.34$) และความสัมพันธ์นี้มีนัยสำคัญทางสถิติ บัณฑิตวิจัยภูมิหลังเกี่ยวกับการศึกษาของบิดาอาชีพของบิดามารดาและภูมิฐานะของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความรู้ อาชีพของบิดาและการอบรมทรัพย์สินของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับเจตคติ

ผลจากการศึกษานี้ คงสามารถนำไปพิจารณา ปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ต่อไป

ภาควิชา ..... เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
สาขาวิชา ..... เวชศาสตร์ชุมชน
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

SOMPONG PETBORISUIT : KNOWLEDGE AND ATTITUDES TOWARD PRIMARY HEALTH CARE AMONG THE NEWLY GRADUATED JUNIOR HEALTH WORKER. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF.PIROM KAMOLRATANAKUL, THESIS CO-ADVISOR : ASST. PROF.BODI DHANAMUN. 126 PP. ISBN 974-578-739-6

The objective of this research, conducted by applying the survey technique, was the study of the level of knowledge and attitudes toward the primary health care and the relationship between the two factors among the group of public health officers recently graduated from 4 regions of public health colleges. The samples comprised of 343 junior health worker who were ready to work in December 1990.

Data were collected by using questionnaires, including general information, knowledge and attitudes toward primary health care.

We found that most graduates (29.2%) came from the North of the country. Most of them (67.7%) were young adult (19-21 years) and budhists (95.6%). Approximately, half of their parents completed primary school. Forty percents of their parents were farmers with low income who living in the rural area.

Their knowledge and attitudes toward primary health care were fair and there were some correlation ($p < 0.05$) between these 2 variables among the newly graduated health workers from the Northern part ($r = 0.40$) Central part ($r = 0.48$) and Southern part ($r = 0.34$) respectively. We also found that, educational level of their fathers, occupation of their parents and their birth place associated with knowledge level, whereas educational level of their fathers and saving practice of the family associated with attitude level.

ภาควิชา ...เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม.....
สาขาวิชา .....เวชศาสตร์ชุมชน.....
ปีการศึกษา .....2533.....

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณา จาก รongศาสตราจารย์นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์ บดี ธนะมัน ที่ได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ แก้ไขข้อ บกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดีตลอดมา รongศาสตราจารย์นายแพทย์ไพบูลย์ ไล่ห์สุนทร ที่ได้กรุณาเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ และนายแพทย์บรรพต ตันธีรวงศ์ ผู้อำนวยการกองฝึกอบรมเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะอัน มีค่าต่อวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความอนุเคราะห์ และการสนับสนุนช่วยเหลือ เป็นอย่างดีจาก นายแพทย์วินิจ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการวิทยาลัยการ สาธารณสุขภาคใต้ จังหวัดยะลาและร้อยโทแพทย์หญิงสุนิดา อิศรางกูร ณ อยุธยา อาจารย์ภรต ไทนแก้ว ที่คอยให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลือผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มต้น จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี ตลอดจนอาจารย์และนักศึกษา จากวิทยาลัย การสาธารณสุขภาคทั้ง 4 แห่งที่ทำให้วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จด้วยดี จึงขอกราบ ขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายที่สุดนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ ผู้ให้ความรักและห่วงใยตลอดจน คุณอวยพร คະชา ที่ได้ให้กำลังใจ สละเวลาและทุนทรัพย์ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณผู้มีอุปการะคุณทุกๆ ท่าน ที่ไม่สามารถกล่าวชื่อนามได้ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ผ
บทที่	
1. บทนำ	1
- ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	1
- ปัญหาที่ต้องการคำตอบในการวิจัย	3
- วัตถุประสงค์	3
- คำนียามที่ใช้ในการศึกษา	4
- ข้อตกลงเบื้องต้น	5
- ข้อจำกัดในการวิจัย	5
- ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
2. ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
- ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความรู้และเจตคติ	7
- การวัดพฤติกรรมด้านความรู้	7
- วิธีวัดความรู้	9
- ลักษณะคำถามที่ดีที่ใช้วัดความรู้	9
- เจตคติ	11
- การวัดเจตคติ	15
- ทฤษฎีเกี่ยวกับการสาธารณสุขมูลฐาน	17
- องค์ประกอบของงานสาธารณสุขมูลฐาน	18
- กลวิธีหลักในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน	20
- นวัตกรรมสาธารณสุข	25
- บัณฑิต 3 ก (กองทุน กำลังคน กรรมการ)	27
- กระบวนการ จปฐ	29
- ขั้นตอนการนำ จปฐ.ไปใช้ในการพัฒนา	32
- บัตรสุขภาพ	32

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

- โครงการหมู่บ้านพึ่งตนเองทางสาธารณสุขมูลฐาน	33
- ความร่วมมือทางเทคนิคระหว่างหมู่บ้านที่กำลังพัฒนา	34
- โครงการคุณภาพชีวิต	35
- จังหวัดเร่งรัดพัฒนาคุณภาพชีวิต	35
- การพัฒนาโครงสร้างระบบบริการสาธารณสุขเพื่อสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐาน	36
- การค้นหา คัดเลือกและบทบาทหน้าที่ของ ผสส./อสม..	36
- บทบาทของ ผสส./อสม	38
- การจัดทำแผน การนิเทศและการประเมินผลงานสาธารณสุขมูลฐาน	39
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
3. วิธีดำเนินการวิจัย	47
- รูปแบบการวิจัย	47
- ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	47
- การเลือกตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง	47
- กลุ่มตัวอย่าง	48
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
- การสร้างเครื่องมือ	50
- การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
- การวิเคราะห์ข้อมูล	51
4. ผลการวิจัยและการอภิปรายผล	53
4.1 ข้อมูลทั่วไป	54
4.2 ความรู้เกี่ยวกับการสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่	59
4.3 เจตคติเกี่ยวกับการสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่	79
4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่	86

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.5 ความสัมพันธ์ของปัจจัยภูมิหลังกับความรู้และเจตคติต่อ การสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่	87
- อภิปรายผลการศึกษาวิจัย	89
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	92
- สรุปผลการศึกษาวิจัย	92
- ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป	95
เอกสารอ้างอิง	97
ภาคผนวก ก	101
ภาคผนวก ข	125
ประวัติผู้เขียน	126

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนและร้อยละของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่ จำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไป	56
2. จำนวนและร้อยละของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่ จำแนกความรู้เกี่ยวกับการสาธารณสุขมูลฐาน แยกเป็นรายข้อ	60
3. จำนวนและร้อยละของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่ จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการสาธารณสุขมูลฐาน	78
4. จำนวนและร้อยละของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่ จำแนกตามระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับการสาธารณสุขมูลฐาน	79
5. จำนวนและร้อยละของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่ จำแนกเจตคติต่อการสาธารณสุขมูลฐาน แยกเป็นรายข้อ	80
6. จำนวนและร้อยละของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่ จำแนกตามระดับคะแนนเจตคติต่อการสาธารณสุขมูลฐาน	86
7. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และเจตคติต่อการสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่....	87
8. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยภูมิหลัง เกี่ยวกับความรู้ต่อการสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่	88
9. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยภูมิหลัง เกี่ยวกับเจตคติต่อการสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าพนักงานสาธารณสุข (พนักงานอนามัย) ผู้สำเร็จใหม่	89

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ	13
2. องค์ประกอบของเจตคติ	14
3. โครงสร้างระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ	24
4. ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานในหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพ	28
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย	46